

Nyborg Sølaug.

Af H. C. Holst.

Kært Barn har mange Navne, siger man jo, og man maa derfor maaske have Lov til at tro, at Nyborg Sølaug har været et kært Barn af sin Tid. Det manglede i hvert Fald ikke Navne. Sølaug, Liglaug eller Ligkasselaug, senere ogsaa Dragerlaug eller Litsenlaug, var de Navne, hvormed det i Tidens Løb blev kaldt, idet man benyttede snart et og snart et andet af dem. Under Navnet „Sø-, Liigkasse- og Bærelaug“ stiftedes det $\frac{1}{3}$ 1784 — men for at begynde med Begyndelsen maa vi gaa længere tilbage i Tiden.

I „Nyborg Stadspejl“¹⁾ finder vi en Instruks af $\frac{8}{3}$ 1649 om, „Huurledis Nyborge Byes Vectere sig udi deris Bestilling skulle forholde“, hvori det til allersidst hedder: „Der foruden skulle oc Vecterne, som Byens rette forordnede Dragere²⁾ vere tilstede, oc frembt for nogen andre, for billig Betalling, velvilligen hielpe oc befordre Inden og uden Byes gott folck meth deris goetz oc vaare att bære till oc fraa Skibbroen, oc ellers ude i andre Maade, huor behouff gøres, oc dermeth Troeligen, flitelig oc forsvarligen omgaas, som det sig bør.“

¹⁾ S. 146 f. f. ²⁾ jfr. G. L. Wad: Fra Fyens Fortid, I, S. 93 (Anm. 1), Kbh. 1916.

Denne Ordning synes i Tidens Løb at være bortfaldet, eller man har ønsket den afløst af en mere tidssvarende; thi i kgl. Brev af ¹⁵/₁₀ 1723 paalægges det Magistraten at antage Folk, som — dog uden Eneret — skal bringe og hente Tøj til og fra Skibsbroen, samt at udarbejde en billig Takst derfor (Takst af ¹⁵/₁₀ 1723). Derimod indeholder det kgl. Brev Afslag paa et Andragende om særlig Betaling for Ladning og Losning af Gods til og fra Færgefartøjerne samt Afgift til Assistance ved Afsejling, idet „vi finde, at saadan deres Forslag vilde udfalde til en nye og ubillig Tynge og Besværing for de Rejsende, helst efterdi de anførte Omkostninger tildeels ere u-nødvendige og tildeels ved gode Anstalter letteligen kunde forekommes“.

En halv Snes Aar senere blev dette Ønske efter fornyet Henvendelse alligevel delvis imødekommet, sandsynligvis fordi Brugen af Rejsevogne imidlertid var tiltaget. I kgl. Rescript af ²⁴/₄ 1734 forordnes det nemlig, at „saasom det befindes, at Skipperne og deris Folk ei eene kunde afstedkomme Carosser, Chaiser, Heste og deslige, at ind- og udskibe, saa skal paa ethvert Sted¹⁾ af Stedets Magistrat, antages Arbeids Folk eller saakaldet Litzenbrødre, som skulle nyde for en Carosse 1 M. 8 sk., for en Chaise eller anden stor Vogn 1 M., for en Postvogn eller Cariol 8 sk., for en Hest, Oxse eller Koe 1¹/₂ sk. og for en Kuffert eller Skriin 4 sk., hvorimod samme Litzenbrødre skulde være forbundne Nat og Dag, uden ringeste Forsømmelse og under vedbørlig Straf, efter Magistratens Sigelse, at være tilstæde, for at være til Hiælp og Tieneste naar paafordres, dog ville vi derhos allernaadigst, at naar Carosse, Chaise eller Vogn sættes

¹⁾ Korsør og Nyborg.

ombord, Passagerernes øvrige Kufferter og Tøi, da for det samme i Smakken skal indsættes, og maa det være enhver reisende Passagerer, naar hand det vil og kand tilladt, sine Kufferter og Sager selv eller ved sin Tiener i Fartøiet at „embarquere“.

Om Iværksættelsen og Virkningen heraf foreligger vistnok intet. Hvervet som Litzenbrødre er sandsynligvis allerede fra dette Tidspunkt overdraget til Byens Søfolk, saavel de om Vinteren hjemmeværende som de ældre, der havde „lagt op“, og det er sikkert for Fællesmidler, opsparede af Indtægterne ved Litzeriet, at „Interessenterne for Skibsfolkernes Cassa“ i 1781 køber en Jordlod paa 11 Skp. Sædland i Nymarken, som betales med 177 Rdl. 2 Mk. 4 Sk.¹⁾

I kgl. Brev af 21. Marts 1783 oplyses det, at Niels Biørn, Peder Larsen Dyrehauge, Peder Lauersen og Peder Sørensen har „for os“ andraget de Vanskeligheder, som indtraadte „ved Dødsfald imellem de Søfarende der paa Stædet, hvor Omstændighederne som oftest ere fattige, og derfor desto besværligere at besørge de Afdødes Begravelse, Des Aarsag de have betænkt paa at udfinde et Middel til for Eftertiden at kunde lade deres Døde paa en sømmelig Maade begrave, da de have samlet en lille Fond, for deraf at understøtte saa vel deres egne som fremmede Sø-Farende, Thi have Vi“
 „bevilget og tilladt, at alle Søfarende i bemeldte Nyborg maa for deres afdøde Skipper, Folk, Koner og Børn samt andre fremmede Søfarende, som der kunde ankomme og ved Døden afgaa, indrette og stifte en Liig Cassa og Laug der i Byen,

¹⁾ Skødet dateret 15. Sept. 1781, tinglæst 17. Sept. 1781.

dog maa de ikke befatte sig med andre Liigs Henbærelse end de, der virkelig ere Søfarende tillige med deris Kønner og Børn.“

Laugsartiklerne skulde approberes af Stedets Øvrighed, der tillige skulde have Opsigt med, at der ved Laugsforsamlingerne intet foretoges, som kunde være „stridende mod god Skik og Orden eller det andet der-værende Ligbærerlaug til Fornærmelse“. (Tinglæst $31/3$ 1783).

$1/3$ 1784 blev Laugsartiklerne, underskrevne af 47 Interessenter i „Søe-Liig Cassen og Bærelaiget“, tilstillet Byfoged Boyesen i Nyborg, der approberede dem $10/8$ s. A. og samtidig udstedte Instruks for Ligbærerne m. m.

I Laugsartiklerne og Instruksen fastsloges Medlemmernes Rettigheder og Pligter, hvoraf her gives et Uddrag. Alle Søfarende¹⁾ i Nyborg havde Adgang til at blive Interessenter i Kassen, de unge tilvoksende uden Indskud, fremmede tilflyttende mod et Indskud paa 2—4 Rdl. efter Bestemmelse af Byfogden og Oldermændene. Kassens Hovedindtægt var de ved Deling af Litzenpenge overskydende Smaabeløb, idet „Overskudet fra enhver Lidsning, naar den er $1/2$ Skilling nedlægges i Bøsse Cassen, som er under Bevaring i Consumptionsboden ved Strandporten, og beregnes Liig-Cassen til Indtægt. De syge fik Part ved de almindelige Delinger paa Børtedagene²⁾, derimod ikke ved Deling efter mindre Litzninger. De, Litzenbrødre, der ikke vilde være Medlemmer af Lauget, fik ingen Del i Kassens Ydelser, men hvert Aar hvad der ved Delingen tilkom dem. Kassens Interessenter fik ved Dødsfald fri Henbæring samt i Begravelseshjælp: til et

¹⁾ hertil henregnedes — i hvert Fald fra 1831 — ogsaa Skibsbyggere, Sejlmagere og Dykkere. ²⁾ Børtene kaldtes den Smakke eller Færgejagt, der paa bestemte Dage sejlede med Stykfragt mellem Nyborg og Korsør.

gammelt Lig 4 Rdl., til et Barn over 2 Aar 2 Rdl. og til et Barn under 2 Aar 1 Rdl. For Ikke-Interessenter betales Henbæringen efter den i Instruksen fastsatte Takst, nemlig:

	Voksne	større Børn	spæde Børn
fra Kirken:	4 Rdl.	2 Rdl.	2 Mk.
paa Frue Kirkegaard:	2 Rdl. 4 Mk.	1 Rdl. 4 Mk.	2 Mk.
paa den øde Kirkegaard:	1 Rdl. 2 Mk.	1 Rdl.	2 Mk.

Desuden for det bedste Ligklæde: 4 Mk.
og for det ringere Ligklæde: 2 Mk.

Hvert Halvaar udnævnte Byfogden 12 Ligbærere, og det ordnedes saaledes, at Færgefolkene besørgede Ligbæringen om Sommeren (fra Paaske til Mikkelsdag) og Koffardifarerne om Vinteren (fra Mikkelsdag til Paaske). Ligbærerne fik Paalæg om at møde i rette Tid og til at forsyne sig med sorte Klæder samt sort Kappe og Flor i Hatten. De var dog fritagne for at bære sorte Klæder, naar de ikke fik Betaling og Jordfæstelsen fandt Sted paa Kirkegaarden uden for Byen.¹⁾

Laugget maatte ikke benytte anden Bedemand end den, „som er eller bliver af Byfogden beskikket for Byen i Almindelighed“.

I Følge Instrukserne skulde en Laugslade straks anskaffes, og den skulde med den deri tilhørende Fattigbøsse forblive hos Oldermænden. For Laden skulde være dobbelt Laas og dertil tvende Nøgler, af hvilke Byfogden og Oldermænden hver skulde have sin i Forvaring. Laasene paa den første Laugslade maa have været mindre gode og med Tiden maaske helt ubrugelige; thi det omtales f. Eks. i 1793 og 1795, at Laden paa den aarlige

¹⁾ Kaldtes ogsaa den „øde“ Kirkegaard, formentlig fordi der ikke paa den fandtes Kirke eller Kapel.

Laugsforsamling blev forseglet efter Nedlæggelsen af Pengene. Paa Laugsforsamlingen den 19. Januar 1799 sattes der ikke mindre end syv Mænds Segl for Laden. Samtidig vedtog Lauget da ogsaa „at lade sig forfærdige en nye Penge Lade af Eege-Træ, 18 Tomer lang, 12 tomer dyb og 12 tomer breed med 3 dirkefrie Laase og Jern Beslag, hvilket Oldermænden besørger“. Den tredje Nøgle skulde tages i Forvaring af den ældste Bisidder.¹⁾

Ordinær Laugsforsamling holdtes hvert Aar, kort efter Nytaar i Oldermændens Hus. Naar „det hæderlige Søeliglaug“²⁾ saaledes i Overværelse af Magistraten — repræsenteret ved Byfogden eller hans Fuldmægtig — var „forsamlet for aaben Lade“,³⁾ fremlagdes det reviderede Regnskab, og der toges Bestemmelse om Pengemidlernes Anbringelse og om Afholdelse af forskellige Udgifter. Ligbærerne for det kommende Aar udnævntes, og iøvrigt behandledes foreliggende Sager.

Laugets første Oldemand var Peter Nielsen Dyrehauge. Da hans Hus brændte ved den store Brand i 1797, maatte Laugsforsamlingen den 20. Jan. 1798 holdes i Knud Lerches Hus,⁴⁾ men 19. Jan. 1799 finder vi atter Laugets Interessenter samlede hos Oldermænden. Da den gamle Laugslade, som foran nævnt, blev forseglet ved denne Laugsforsamling, maa den altsaa være reddet, da Oldermændens Hus brændte. Efter Peter Nielsen Dyrehauges Død i 1812 holdtes Laugsforsamlingerne frem-

¹⁾ Laugsladen fra 1799 eksisterer endnu. Den var for en Del Aar siden meget forfalden, vel sagtens fordi man med Tiden gik over til at have Laugets Penge staaende i Sparekassen og derfor ikke mere benyttede Laden. Dens nuværende Ejer har istandsat den omhyggeligt. Den bærer indlagt Aarstal, som ved Fornyelsen fejlagtig er forandret til 1797. ²⁾ Denne Betegnelse ses første Gang anvendt i Laugsprotokollen 1818. ³⁾ Dette Udtryk benyttes første Gang i Laugsprotokollen 22/1 1840. ⁴⁾ sandsynligvis hos den daværende Havnefoged Knud Lerche.

deles — uvist hvorlænge — i hans Hus, hvorfor Enken fik en aarlig Godtgørelse.

Ved kgl. Anordning af ³¹/₆ 1814¹⁾ sikredes de af Øvrigheden beskikkede Dragere (Litzenbrødre) Eneret paa Besørgelse af Rejsetøj og andet Gods til og fra Skibsbroen samt paa Ind- og Udladning, for saa vidt vedkommende Rejsende eller Befragter ikke selv eller ved sine egne Folk vlde besørgede det. I Stedet for de oprindelige Takster af 1723 og 1734 fastsatte denne Anordning tillige en ny Takst, som dog allerede ¹⁸/₇ 1818 atter afløstes af en ny. Efter denne var Taksten for Ind- eller Udskibning af Vogn med deri værende Rejsetøj og Gods 16—48 Skill. efter Størrelsen, af løst Rejsetøj og Gods 4—8 Skill. pr. Collo og lige saa meget til, hvis det skulde besørges afhentet eller tilbragt i Byen. Ind- eller Udskibning af en Hest kostede 4 Skill. og et Kvæghoved 3 Skill. Naar Dragernes Tjeneste benyttedes ved Slipshavn eller Knudshoved forhøjedes Betalingen til det dobbelte.

Medens der oprindeligt ikke var noget til Hinder for, at Litzenbrødrene (Dragerne) ikke var Medlemmer af Sø-, Liigkasse- og Bærelauget, ændredes dette Forhold i 1831 ved Udstedelse af „Reglement for Drager- eller Litzenlauget i Nyborg“, idet det heri bestemtes, at Dragerne skulde udgøre et Laug, hvis Medlemmer skulde være Interessenter i Søfølkenes Liglaug, hvilket skulde være „indlemmet i Drager- eller Litzenlauget“ (dette benævntes ogsaa ofte: „det respektive Drager- og Litzenlaug“). Dette Forhold maa forstaas saaledes, at kun dette Laugs Medlemmer havde Ret og Pligt til at deltage i Litzningen,

¹⁾ gjaldt ogsaa for Dragerne i Korsør.

medens Sølaugets øvrige Medlemmer ikke havde nogen personlig Andel deri.

Til at lede Dragernes Arbejde skulde efter det foran nævnte Reglement af Politimesteren beskikkes en Formand, fortrinsvis Havnefogden, hvis han var Medlem og og fandtes egnet dertil. Formanden lønnedes med to Mands Parter, og Bøssen, til hvilken Formanden og en Bisidder havde hver sin Nøgle, modtog nu ligeledes to Mands Parter, som tilflød Sølaugets Kasse. Formanden skulde give tydelige, bestemte Ordre og maatte aldeles ikke taale Opsætsighed. Drageren kunde for Forseelser i Tjenesten idømmes Bøder til de fattige, ja, endog Fængsel paa Vand og Brød i 2—8 Dage. Helt uden Foranledning har disse strenge Straffebestemmelser vel ikke været, men der foreligger dog ikke noget om, at de nogensinde er bragt til Anvendelse.

Laugets finansielle Interesser varetoges af Oldermænd, der skulde føre Regnskabet og hver Maaned modtage Bøssens Indhold af Formanden. Oldermænd, der helst skulde være en bosat Skipper, skulde udpeges af Politimesteren blandt tre af Laugsforsamlingen foreslaaede Personer. Formanden kunde godt tillige være Oldermænd. Begge Stillinger beklædtes af Indehaverne, saalænge de var Medlemmer af Lauget, og man fandt sig tjent med dem.

Iøvrigt virkede Sølauget i Overensstemmelse med de oprindelige Laugsartikler og Instrukser. Tiden medførte en Del Forandringer af økonomisk Art. Saaledes voksede Indskudet efterhaanden til 100 Kr. Kassens Andel i Litzenpengene var afvekslende efter Behovet 1 eller 2 Mands Parter, indtil den som foran anført ved Oprettelsen af Dragerlauget blev endeligt fastsat til 2 Mands Parter. Begravelseshjælpen blev gentagne Gange forhøjet; i 1894

kom den op paa 75 Kr. for voksne, men i 1898 blev Beløbet atter nedsat til 60 Kr. Der blev ogsaa Raad til en lille Enkepension, der i 1894 naaede op paa 24 Kr., men ligeledes blev nedsat i 1898 til 20 Kr. Den Taknemlighed, som disse beskedne Understøttelser fremkaldte gav sig i et enkelt Tilfælde Udslag, da Lærer Holck i Hesselager som Tak for den Hjælp, der i en Aarrække blev ydet hans Moder, ved Gavebrev af $\frac{1}{8}$ 1829 skænkede Sølaug et kgl. Obligation paa 100 Rdl. Sølv (Skipper Ole Holcks Legat).

Til sorte Klæder (Frakker og Veste) til Ligbærerne var i 1797 anvendt 100 Rdl. af Kassens Midler, men da der atter i 1839 og 1841 blev fremsat Forslag om Tilskud dertil, fandt man Udgiften for stor, og Forslaget forkastedes. Hvorledes det saa gik med Paaklædningen, forlyder der intet om. Fra 1845 indførtes forøvrigt den Ordning, at Ligbærerne fik en passende Betaling for hver Ligfærd, og derefter bortfaldt Pligten til at bære efter Omgang.

I 1843 stod Anskaffelsen af en Ligvogn paa Dagsordenen. Der var indleveret tre Tegninger, nemlig fra Snedkermestrene Jørgensen og Saxtorph i Nyborg samt fra Vognfabrikant Christensen, Odense. Medens Jørgensens Tegning ikke fandt Naade for noget Øje, delte Laugsforsamlingens sig Stemmer ligeligt mellem Saxtorphs og Christensens. Spørgsmaalet blev da indanket til Byfoged Bierfreunds Afgørelse. Byfogden foretrak Christensens Tegning, men fandt tillige, at Arbejdet helst maatte udføres i Byen og foreslog derfor Licitation afholdt. Om Sagens videre Forløb forlyder intet, men Vognen er jo nok bleven anskaffet. I 1821 anskaffedes 2 Sørgeflag til Brug ved Ligbegængelser. De maa imidlertid være

opslidte i Tidens Løb, thi i 1863 oplyses det, at Lauget kun havde en Fane, og det vedtoges derfor at anskaffe 2 Flag.

1773 (eller 1774) skal Sølauget have skænket Modellen til et Skib, „Staden Nyborg“, til Ophængning i Kirken. Denne Model blev kasseret i 1834 og Lauget lod ophænge et nyt Skib,¹⁾ som kostede 72 Rdl. 4 Mk. 2 Sk.

I 1857 blev det gamle, i 1834 kasserede Skib, imidlertid atter istandsat og ophængt i Kirken,²⁾ og nu krævede en Del af Sølaugets Medlemmer, at Laugets Kasse hertil skulde yde 50 Rdl. Oldermænden, Skipper Poul Rasmussen, modsatte sig bestemt dette og nægtede at udbetale Beløbet. Man skød Afgørelsen ind under Byfogden, Kancelliraad Møller, der lod Sagen gaa videre til Amtet, som gav Oldermænden Medhold i, at en saadan Anvendelse af Laugets Midler var uhjemlet.

Det var ikke første Gang, Oldermænd Poul Rasmussen var i Uoverenstemmelse med Laugets menige Medlemmer. Allerede kort efter hans Tiltrædelse i Januar 1846 opstod en skarp Konflikt. Efter flere — maaske frugtesløse — Henvendelser udstedte Oldermænden en Skrivelse, dateret 22. Juni 1846, som blev fremlagt i Laugshuset (ogsaa kaldet „Delingshuset“, fordi Deling af Betaling for Litzning foregik der; Lauget disponerede dog vistnok kun over et i Huset ledigt Værelse). Skrivelsen begyndte saaledes:³⁾

„Skønt det var min Hensigt og Ønske, at jeg ved min Tiltrædelse som Oldermænd for Lidzenlauget, ville saa meget mulig hæve samme til Selvstændighed, saa maa

¹⁾ Dette hængte 1857 »midt i Kirken« (iflg. Sølaugets Papirer). ²⁾ Begge Skibe hænger nu ved Koret, det ældre fra 1773 i nordre Gang og det yngre fra 1834 i søndre Gang (Th. Logstrup: Oplysninger for Besøgende i Nyborg Kirke). ³⁾ Originalens Bogstavering er ikke fulgt helt ud i nærværende Gengivelse.

jeg beklage at samme ikke er mulig, og maa desværre sande min gamle afdøde Farbroder, Skipper Peder Rasmussens Ord: at Fd. skulde være Oldemand for Lidzenlauget. Men da det er en Bestilling, som jeg hverken i Dag eller i Morgen kan løbe fra, saa beder jeg om at Suteneres i min Stilling, saalænge samme eksisterer.

Da det er højest upassende for de Reisende, at Lidzenbrødrene viser Stridighed og Forsømmelse, samt ytrer fornærmelige Ord imod Formanden, og saagar af den Natur at de ligefrem nægter hans Befaling om at befordre de Reisendes Tøj til og fra Dampskibet og Smakkerne, hvilket var Tilfældet den 18. og 19. d. M. i de Reisendes og Dampskibsfører Jespersens Nærværelse, der mundtlig har klaget til mig.

Det er et aandsfortærende Arbejde for Formanden at sammenkalde Lidzenbrødrene, hver Gang der skal lidzes (især med Heste), det skøtter ingen om, thi de vil nok tjene Penge, men krymper dem ved at arbejde.“.

Denne Salut blev selvfølgelig unaadigt optaget, og nogle af Litzenbrødrene engagerede en Pennefører og gav Svar paa Tiltale. Svaret, som er udateret, er undertegnet af 6 Litzenbrødre. Endnu et Par „Skud“ veksledes, og dermed er Striden vist døet hen.

Disse Stridigheder kunde dog næppe lægges Oldemanden til Last, thi selv om han vel nok har været lidt stejl, synes Drivjedren at have været Interesse for Laugets Velfærd.

Endnu en lille Skærmydsel skal omtales. Den forefaldt i Januar 1845. Postfører S. Winckler lavede Opstruktion og nægtede at udføre sit Hverv som Bisidder og Revisor, fordi han ikke var underrettet om visse paa en Laugsforsamling tagne Beslutninger angaaende en Kontrakt med Postgeneraldirektionen. Oldemanden, Havne-

foged Anders Dyrehauge, kunde ikke erkende Berettigelsen af Postfører Winklers Vægning og vidste ikke, hvormed han kunde „have fornærmet Hr. Postførerens Delecatæsse“. Resultatet blev, at Postføreren paa den aarlige Laugforsamling blev idømt en Bøde paa 1 Rdl.

Enkelte Gange arrangerede Sølauget ogsaa lidt Morskab for sine Medlemmer. I 1801 affholdtes saaledes et Bal, mulig i Forbindelse med Dystløb. Hertil blev af Kassens Midler anvendt 100 Rdl.; men paa Laugforsamlingen i 1802 blev det bestemt, at Beløbet skulde refunderes paa den Maade, at Kassen indtil 1804 fik 2 Mands Parter i Stedet for én. I 1849 ønskede en Del Medlemmer atter udtaget 100 Rdl. af Laugsladen til et „Dystløberbal“. Oldermænden modsatte sig det, men blev overstemt paa Laugforsamlingen. Han gik da til Byfoged Bierfreund, som var enig med ham i, at en saadan Anvendelse af Kassens Midler ikke stemte med dens Formaal. Derimod mente Byfogden, og Amtet sluttede sig dertil, at det kunde tilstedes, at de hundrede Rdl. toges af et Beløb, som af Krigsministeriet var tilstaaet Litzenlauget for ekstraordinært Arbejde for Landmilitæretaten i 1848. Det fremgaar ikke af Laugsprotokollen, om Festen blev affholdt; men det blev den jo sikkert nok.

I 1866 affholdtes paany Dystløb. I Dagene før Festdagen, den 30. Januar, gik en Løber (Ole Buncke) ledsaget af to Sluproere, rundt i Byen som officielle Indbydere. Alle tre var i Festdragt, Løberen med hvide Fjer i Hatten og Schweizerstav i Haanden. I en Vise af Skipper I. C. Petersen hed det:

Løberen kom, hilsende som
 Buncke den strunke i Byen om.
 Skælmsk af hans Sko, Pigerne lo,
 Konerne med, jo, jo,

Med Fløjlspermissioner og Trøjen som Sne,
tilvejrs med en køn Baret,
helt kongeligt — vil man dog bare se,
hvor han er net.

III. Tidende for 18. Februar 1866 bragte et stort Hellsidesbillede af Dystløbet og et langt Referat (hovedsagelig efter en Korrespondance til Dagbladet), hvoraf følgende gengives her:

„Saa meget Opsigt havde dette Forestaaende vakt, at mangfoldige Gjester den Dag besøgte Nyborg, kommende med egen Befordring eller med Damper baade fra Odense og Korsør. En Skare, der snarere kunde tælles i Tusinder end i Hundreder, selvfølgelig en galla, samlede sig ved Raadhuset og gik derfra i Høitidsfølge med Faner og Flag, med Musik i Spidsen og med en Krans eller Krone paa flere Etager, smagfuldt ordnede med grønt og Roser, og prydet paa sin Top med to Figurer, der hentydede til Festens Anledning. I Rækkerne dannedes Kjernen af Søfolket, som bar et lille Skib,¹⁾ der ellers smykker Raadhuset; men fremmest blandt alle tiltrak de to udvalgte Dystkæmpere sig Opmærksomheden: „de vare sikkert — enhver anden af de raske unge Sømænd uførtalt — Blomsten af vor søfarende Ungdom, to høje, slanke Mænd, af hvis Øiekast og Holdning der lyste Mod og Uforfærdethed, Ro og Besindighed.“

I Havnen, hvor alle Omgivelser vrimlede af Skuelystne, laa ved Skibsbroen de to til Dystfærden bestemte Fartøier tilrede med festlig Udsmykning, hver bemanded med otte Sluproere, en Baadsmænd tilroers og en Gjøs-dreng i Forstavnen, Agter om Fartøierne udgik i en Høide af tre til fire Alen over Vandet det Stillads, hvor

¹⁾ et 3-m. Skib, »Kronprins Frederik«, skænket til Byen af Sølaug.

Dystkæmperen tog Plads i sin lette Dragt, væbnet med en lang Flagstang, forsynet i Enden med en udstoppet Knap, for ei at gjøre Legen til bedrøvelig Alvor. Og nu glider Baaden frem for sikre, faste Tag, kredsende i en Oval paa nogle hundrede Alen, bevægende sig om hinanden i trende Løb, for endelig i det fjerde at støde sammen, hvorpaa den Overvundne først og Sejrherreren straks derefter i broderlig Samdrægtighed tog sin „salte Snaps“ under Tilskuernes spændte Opmærksomhed og begejstrede Bifald.

Saa gik Toget gennem alle Gader og endte atter ved Raadhuset, en halvtredie Time efter Udgangen derfra. Om Eftermiddagen var her Festmaaltid og Bal, hvori et Antal af sexhundrede Personer af enhver Alder, Kjøn og Stand deltog til ud paa næste Dags Morgen. Sø- og Litzenlauget, der vare Verter ved denne Dags vellykkede Fest, lode deres Gjester ved Ballet hente baade frem og tilbage i lukkede Vogne under Ledsagelse af festligtprydede Søgutter. Det var en Dag og Aften, som fortjener at mindes, som vil blive mindet.

1857 blev et Vendepunkt for Sølauget. Den sjællandske Vestbane var i 1856 ført igennem til Korsør, og i Foraaret 1857 overtog Postvæsenet Overfarten over Storebælt, som hidtil var besørget af Færgelaugene i Korsør og Nyborg. Drager- og Litzenlauget blev ophævet, og Postvæsenet sluttede Kontrakt med 10 af Laugets hidtidige Medlemmer samt 2 Postlitzenbrødre om Assistance ved Ind- og Udslibning m. m. Sølauget var nu helt uden Forbindelse med Litzeriet og fik ingen Indtægter fra den Kant. Længe varede det dog ikke, inden Forbindelsen atter knyttedes; thi i 1858 enedes de af

Postvæsenet antagne Dragere med de øvrige Medlemmer af det forhenværende Drager- og Litzenlaug om at tilskyde Sølaugets Kasse 1 Mands Part mod, at Lauget anskaffede og vedligeholdt de ved Litzningen nødvendige Transportmidler.

Om den i 1857 truffne Ordning blev opretholdt ved Statsbanernes Overtagelse af Overfarten i 1883, kan jeg desværre ikke oplyse. Fra $\frac{1}{12}$ 1892 bestod derimod en Overenskomst mellem Statsbanerne og Sølauget om at stille 9 Mand, hvis Arbejde under normale Forhold nu mest bestod i Pasning af Færgeklappen og anden Tjeneste ved Færgelejerne. Det varede dog kun faa Aar, inden en ny Ordning blev indført, idet Dragerne fra $\frac{1}{4}$ 1899 blev fast ansatte ved Statsbanerne som Bromænd, og hermed var enhver Forbindelse mellem Sølauget og Overfarten endelig afbrudt.¹⁾

I sidste Halvdel af det 19. Aarh. var Sølaugets Medlemsantal stadig nedadgaaende, og ved Aarhundredskiftet var Lauget næsten uddøet. For at paavise Aarsagerne dertil vil vi gøre et Spring tilbage i Tiden. Som tidligere nævnt stiftedes Lauget i 1784 med 47 Medlemmer. Tilgangen har i de første Aartier sikkert været ret rigelig, til Dels en Følge af de yderst lempelige Vilkaar for Indtrædelse. Paa Laugforsamlingen $\frac{8}{1}$ 1823 advarede Byfogden mod at optage unge Mennesker i Lauget, inden de var voksne. Hertil blev svaret, at Lauget havde vedtaget, at naar nogen af de unge vægrede sig ved at tage Hyre, naar passende kunde faaes, fik vedkommende heller ikke Tilladelse til at deltage i Litzningen. Byfogden bad om, at denne Bestemmelse maatte

¹⁾ Sølauget i Korsør bestaar endnu og har Kontrakt med Statsbanerne angaaende Brotjenesten m. m. ved Færgerne og Dampskibene samt med Postvæsenet angaaende Udveksling af Postgods.

blive nøje overholdt; men allerede næste Aar fandt han Anledning til at gentage sin Advarsel. 1825 vedtoges, at ingen kunde indtræde, før han var fyldt 20 Aar. 1826 fremhæves det atter, at de unge ikke maatte gaa de ældre i Vejen, og at de ikke fik Adgang til Litzning, naar de ikke vilde tage passende Høre. Omsider skærpedes Betingelserne for Indtrædelse, idet Reglementet af ⁵/₁₁ 1831 for Drager- og Litzenlauget krævede, at fremmede skulde opholde sig 10 Aar i Byen, før de kunde optages i Lauget, medmindre Laugsforsamlingen gav Dispensation, og samtidig blev Indskudet forhøjet til 30 Rdl. Sølv for ugifte og 50 Rdl. Sølv for gifte. Beløbet kunde afdrages med 2 Rdl. 3 Mk. Kvartalet.

Disse Bestemmelser maa dog ikke have været tilstrækkelige til Begrænsning af Tilgangen; thi i 1846 vedtog Laugsforsamlingen, for at Laugets finansielle Stilling ikke skulde blive svækket, indtil videre helt at lukke for Tilgang af nye Medlemmer. Herefter dalede Medlemsantallet, idet Afgangen ved Dødsfald og Fraflytning ikke blev dækket (gifte Medlemmer kunde dog ved Fraflytning blive staaende i Lauget, og ligeledes tillodes det fra 1850 Færgfolk at bo i Korsør). Fra 86 Medlemmer i 1849 var Antallet i 1854 gaaet ned til 66; men nu kunde det ogsaa undertiden knibe med at besørge Litzningen om Sommeren, naar de yngre Sømænd var ude at sejle. Ved Dampskibet kunde de ældre dog nok klare sig, da Arbejdet der var nogenlunde let; derimod kneb det med Arbejdskraften, naar Kvæg skulde inklades i Smakkernes Lastrum eller Vogne hejses om Bord paa Dækket. Om Vinteren, naar de yngre Sømænd sad hjemme, til Dels i Haab om Fortjeneste ved Isbaadsfart, var der ingen Mangel paa Folk.

Adgangen til Indmeldelse i Lauget var muligvis alle-

rede paa dette Tidspunkt atter givet fri; men efter at Postvæsenet i 1857 havde antaget faste Dragere, var der desuagtet ingen eller kun yderst ringe Tilgang, siden Laugets Medlemmer ikke mere havde Adgang til Beskæftigelse ved Litzning. En ringe Tilgang har Overenskomsten med Statsbanerne i 1892 maaske bragt, idet de 9 Dragere, som Sølauget skulde stille, blev forpligtigede til at indmelde sig i Lauget og betale Indskud 100 Kr., for saa vidt de da ikke allerede forinden var Medlemmer af Lauget.

I 1899 var Medlemsantallet sunket til 24, og det sank stadig. I 1900: 23, 1901: 22, 1906: 17 og 1907: 15 (heraf var kun 7 bosiddende i Nyborg; 1 levede i Amerika). I 1904 traf Sølauget Aftale med det borgerlige Ligbærerlaug om Bortbæring af Lig for 12 Kr. for hvert. De fleste af Laugets Medlemmer blev nemlig for gamle dertil; derimod besørgede de stadig Flagbæringen.

Paa Laugsforsamlingen ³/₁ 1907 fremsatte Bestyrelsen Forslag til Opløsning af Lauget, og man bestemte sig til at skride til Afvikling. Ligvognen blev solgt og ligeledes den i 1781 erhvervede Jordlod, som i en Aarrække havde været bortforpagtet til Ejeren af Frisingaard. Paa næste Aars Laugsforsamling akcepteredes Tilbud fra Forsikringsselskabet „Hafnia“ om for en bestemt Sum at overtage Laugets Forpligtelse til at yde Pension og Begravelseshjælp til 7 Enker og Begravelseshjælp til 18 Døtre over 30 Aar, hvorefter den resterende Formue deltes mellem Laugets endnu levende 15 Medlemmer. En ekstraordinær Laugsforsamling ¹⁷/₉ 1908 blev Laugets sidste. 2 Faner og 4 Flag, som tilhørte Lauget, blev afgivet til Raadhuset for senere at overgaa til Nyborg Museum.

Hermed afsluttede Sølauget sin stiltfærdige, men nyttige Tilværelse.

Som Oldermænd havde i Tidens Løb efternænte fungeret:

Peder Nielsen Dyrehauge	1784—1812
Skipper Peder Rasmussen	1812—1823
Skipper Peder Winckler	1823—1836
Havnefoged Anders Dyrehauge	1836—1846
Skipper Poul Rasmussen	1846—1859
Sejlmager H. Willumsen	1850— ²⁴ / ₈ 1906
	(død 83 Aar gl., Dbm. ²² / ₆ 1896)
Broformand N. P. Trondhjem	¹ / ₉ 1906— ¹⁷ / ₉ 1908

Kilder: Sølaugets Protokol og efterladte Papirer.

oooooooooooo